

Hele Verden i Skole 2011

Lærermateriale til LæseRaketten

Lærermaterialet til LæseRaketten 2011 er udviklet af Hele Verden i Skole-kampagnetemaet på IBIS.

Mille Ettrup Klein, Sine Pam Jensen og Iben Sander Christensen har udvalgt, redigeret og udarbejdet hovedparten af opgaverne. Ansvarshavende redaktør er Helle Gudmandsen.

Rettigheder

Kopier gerne til undervisningsbrug med kildeangivelse. Alle rettigheder er forbeholdt IBIS, forfattere og illustratorer.

Illustrationer og foto

Illustrationer: Sussi Bech, Tove Krebs Lange
Lars Ole Nejstgaard, Jan Solheim, Claus Helbo,
Peter Waldorph og Mille Ettrup Klein. Fotos: Ibis

Grafisk tilrettelægning

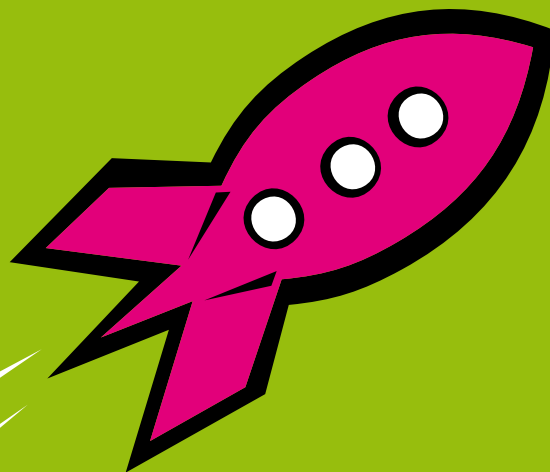
Oktan, Peter Waldorph

Tryk

Mediefabrikken

LæseRaketten uddeles gratis til alle, der tilmelder sig Hele Verden i Skole-kampagnen. IBIS vil gerne takke for de flotte bidrag fra forfattere, illustratorer, virksomheder og institutioner, der har gjort dette muligt.

Efter kampagnens afslutning vil det være muligt at få LæseRaketten tilsendt mod betaling af porto, så længe lager haves. Kontakt IBIS, Nørrebrogade 68B, 2200 København N eller send en mail til verdeniskole@ibis.dk.

Indhold

Velkommen til Hele Verden i Skole / 4

15. maj 2011: Få spejderhjælp til landsindsamling / 6

Indsamlingsprojektet: En skole alle forstår / 7

Verdens puslespil / 7

Få Læsekaravanen ud på din skole / 7

Opgaver til trin 1

De andre talte volapyk i skolen / 8

Ildens oprindelse / 9

Lezly er guarani-indianer / 10

Ræven Antonio / 11

Opgaver til trin 2

Bunkeren / 12

Djævlen i sølvminen / 13

Venskabsknob / 15

En sang til kærligheden / 16

Dreamteam: Ligesom Messi / 17

Opgaver til trin 3

Forord af Carsten Jensen / 19

Iqbalowich / 20

Yhonny - den råbende billetsælger / 21

Stram op! / 23

Skattekisten / 24

Tværfaglige temaforløb / 28

Folkeskolens Fælles Mål / 30

Læs mere om kampagnen og find flere opgaver på www.ibis.dk/verdeniskole

Velkommen til Hele Verden i Skole

Hele Verden i Skole-kampagnen sætter fokus på alle børns ret til en uddannelse af god kvalitet. De sidste ni år har IBIS udgivet LæseRaketten og taget danske skoleelever med til fjerne lande for at møde jævnaldrende børn med en anden kultur og andre levevilkår end dem selv.

I år lander LæseRaketten i Bolivia. Bolivia er Sydamerikas fattigste land og har den højeste andel af analfabeter samt den laveste gennemsnitlige skolegang i regionen. Her foregår undervisningen flere steder kun på spansk, på trods af at mange af de indianske elever ikke har spansk som modersmål. De har derfor svært ved at følge med i undervisningen, og mange dropper ud og begynder at arbejde i stedet. IBIS arbejder for at indføre tosprogsundervisning, så alle elever kan komme i en skole, de forstår, og få den uddannelse, de fortjener.

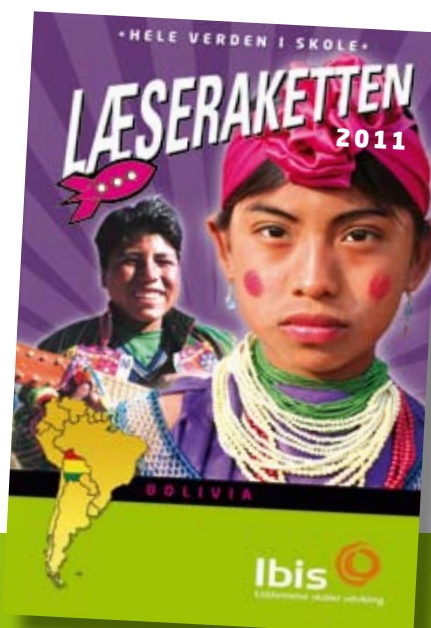
I dette lærermateriale finder du forslag til, hvordan du kan arbejde med LæseRaketten i din undervisning og sætte global undervisning på skoleskemaet.

Global undervisning

Børn skal vide, hvad der foregår i verden. Viden om andre lande, sprogfærdigheder og interkulturelle kompetencer er vigtige forudsætninger for at kunne deltage aktivt i en globaliseret verden. Hele Verden i Skole er en oplagt måde at gøre eleverne klogere på den verden, de lever i. LæseRaketten og opgaverne opfylder Folkeskolens Fælles Mål i forhold til global undervisning.

Med Hele Verden i Skole kan dine elever:

- Lære om børn i Bolivia
- Opnå viden om børns rettigheder
- Identificere sig med børn fra andre lande
- Udvide deres viden om verden og forståelse af andre kulturer
- Reflektere over begreber som medansvar, demokrati, globalisering og ligeværd
- Opleve glæde ved at læse

Trininddelte opgaver s. 8-23

LæseRakettens historier er inddelt i tre trin efter sværhedsgrad, og opgaverne i lærermaterialet er tilpasset disse niveauer. Du kan vælge at bruge opgaverne i kronologisk rækkefølge, plukke enkelte opgaver ud eller lade dig inspirere til at finde på dine egne opgaver.

Bagest i lærermaterialet findes en oversigt over, hvilke af Folkeskolens Fælles Mål de trininddelte opgaver opfylder.

Skattekisten s. 24-27

I skattekisten kan du gå på opdagelse og få gode ideer til undervisningen. Her finder du blandt andet sætninger på quechua og bolivianske fortællinger. Opgaverne i skattekisten kan bruges i de enkelte fag eller i tværfaglige forløb.

Tværfaglige temaforløb s. 28-29

I år præsenterer vi i lærermaterialet en række forslag til temaforløb, der tager udgangspunkt i Bolivia. På side 28-29 finder du en oversigt over fem spændende temaer: Kultur og tro, Natur og klima, Minoriteter og fordomme, Mega Media og Kampen mod fattigdom. På **ibis.dk/verdeniskole** finder du baggrundsmateriale og opgaver til de fem temaer, der hver lægger op til at arbejde tværfagligt med emnerne. Temaopgaverne henvender sig til de ældre klasser.

Hjemmesiden og lærermaterialet

Hjemmesiden **ibis.dk/verdeniskole** er en forlængelse af det trykte lærermateriale. I lærermaterialet finder du henvisninger til opgaver, der findes på hjemmesiden i printvenlige versioner.

De ældste klasser kan benytte **ibis.dk/verdeniskole** til research og til at blive klogere på, hvordan unge som dem selv lever i andre lande. **Ibis.dk/abc** er siden for de yngste elever. Her kan eleverne på egen hånd læse om Bolivia, se billeder, quizze og skrive på Hele Verden i Skole-bloggen.

Som lærer kan du, ud over at bruge hjemmesiden til at downloade opgaver, også læse mere om Hele Verden i Skole-kampagnen og IBIS' projekt i Bolivia.

www.ibis.dk/verdeniskole

15. maj 2011: Få spejderhjælp til landsindsamling

Lokale spejdergrupper står klar med ruter, raslebøsser og kyndig vejledning til de børn og voksne, der har lyst til at bruge en dag på at samle ind til Bolivia. Det sker, når IBIS samler ind til børn i Bolivia **den 15. maj 2011.**

På denne dag kan dine elever tage deres forældre i hånden og hjælpe bolivianske børn med at komme i en skole, de forstår. Som lærer kan du fremlægge ideen på et forældrerådsmøde eller på skolens intranet. Der vil i nyhedsbrevene fra Hele Verden i Skole og på **ibis.dk/skoleindsamling** løbende komme informationer om indsamlingen. Her vil det også fremgå, hvor i landet spejderne står klar til at modtage friske elever, forældre og lærere. På hjemmesiden kan du downloade et forældrebrev, der beskriver landsindsamlingen, og læse mere om det projekt, de indsamlede midler går til.

Andre indsamlingsmuligheder

I kan også sælge lodsedler eller finde på jeres helt egen indsamling til fordel for bolivianske børns skolegang. Hvis I vælger at samle ind, deltager I i konkurrencen om en oplevelse for hele klassen. Læs mere om reglerne for salg af lodsedler, præmier og få inspiration fra til at samle ind på en kreativ måde på **ibis.dk/skoleindsamling**.

Indsamlingsprojektet: En skole alle forstår

Forestil dig din første skoledag. Læreren træder ind i klasselokalet og begynder undervisningen på et sprog, du ikke forstår. Hvordan skal du så lære at læse?

Det er virkeligheden for otte ud af ti elever i byen Sucre, der ligger i det sydlige Bolivia. Her er en stor del af befolkningen quechua-indianere, der har det lokale sprog, quechua, som modersmål. Der er ikke mange lærere i Sucre, der taler sproget, og derfor foregår undervisningen på spansk. Det skaber naturligvis problemer for de elever, der kun taler quechua.

IBIS støtter ti skoler i Sucre, der arbejder for at indføre modersmålsundervisning i skolerne. Ved at give lærerne undervisning i quechua og uddanne dem i tosprogsundervisning er IBIS med til at sikre, at flere børn af oprindelige folk får en god, brugbar uddannelse. Pengene fra årets landsindsamling går til disse skoler i Sucre. Ved at samle ind kan du og din klasse hjælpe bolivianske børn til i en skole, de forstår.

Verdens Puslespil

Vær en brik i det store Verdens Puslespil på Aktionsdagen på Christiansborg Slotsplads. Lad dine elever dekorere deres egen brik med tekst, symboler og tegninger, der repræsenterer, hvad de synes, de har lært af at gå i skole. På Aktionsdagen skal Verdens Puslespil samles foran Christiansborg for at minde politikerne om, at det er på tide, at alle børn i verden kommer i skole.

Hvert år sætter skoleelever i 120 forskellige lande fokus på børns ret til at komme i skole. I år ligger den Globale Aktionsuge fra **den 9. - 15. maj**. Læs mere om aktionsugen på ibis.dk/aktionsugen.

Få LæseKaravanen ud på din skole

Igen i år sender IBIS en gruppe unge mennesker med LæseKaravanen til årets fokusland, Bolivia. De kommer hjem med rygsækken fuld af spændende historier og vil fra medio marts til medio maj turnere rundt på danske folkeskoler og fortælle om deres oplevelser. LæseKaravanen kan tilføre jeres arbejde med LæseRaketten en ekstra dimension. Book en oplægsholder, der har oplevet forholdene for bolivianske børn. Der vil i alt være 50 oplæg. De er gratis og fordeles efter først til mølle-princippet. Vi åbner for bestilling af oplæg **den 1. februar 2011** på ibis.dk/verdeniskole.

Opgaver til Trin 1

Her finder du opgaver til historierne til trin 1 i LæseRaketten. Opgaverne er udarbejdet, så de dækker Folkeskolens Fælles Mål 2009. På side 30-31 finder du de mål, som opgaverne opfylder.

De andre talte volapyk

Tip en 13'er

Vi har lavet en tipskupon, som kan hjælpe eleverne med at huske teksten. I kan printe 'Tipskupon' på ibis.dk/print. Her går det ud på at tippe 13 rigtige svar til historien.

Undervisning på et fremmed sprog

Indled timen med at tale om følgende tre spørgsmål:

- Er der nogen i klassen, som taler et andet sprog end dansk?
- Er der nogen, der har oplevet at begynde i en skole, hvor de ikke forstod, hvad der blev sagt?
- Hvad er godt ved at kunne tale flere sprog?

Lån eventuelt en tysk- eller fransklærer de første fem minutter af timen, og lad ham eller hende begynde undervisningen på fransk eller tysk. Når læreren er gået, kan I tale om, hvordan eleverne oplevede ikke at forstå, hvad der blev sagt. Hvor meget forstår klassen af det, der bliver fortalt? Hvordan tror de, det vil være at gå i en skole, hvor man ikke forstår, hvad læreren siger?

Da Daniellas forældre kom hjem

I historien hører vi, at Daniellas forældre er taget til Spanien for at arbejde. Lad eleverne skrive en fortsættelse på historien, hvor Daniellas forældre kommer hjem igen. Hvad er det første, hun siger til dem? Hvad er det første, de laver sammen? På ibis.dk/print kan I finde historien 'Da Daniellas forældre kom hjem', der forklarer, hvad der i virkeligheden skete, da Daniellas forældre rejste tilbage til Bolivia. Historien er tænkt som højtlesning.

Myte: Ildens oprindelse - trin 1

Hvad er en myte?

Tal med eleverne om, hvad der karakteriserer en myte. På ibis.dk/kulturogtro finder I en genrebeskrivelse af myter og sagn samt to andre bolivienske myter.

Kender eleverne andre myter? Måske kender de nogle danske/nordiske myter?

I dag ved alle, at jorden er rund, men sådan har det ikke altid været. Dette kommer ofte til udtryk i myter og sagn. Hvordan er der forskel på verdensbilledet i de forskellige myter? Hvad kendetegner verdensbilledet for de bolivienske myter over for eksempelvis bibelske sagn, græsk og nordisk mytologi?

Tegneserie med hr. Uruvú

I myten er hr. Uruvú den eneste, der har ild. Hvem er hr. Uruvú, og hvordan ser han ud?

Lad eleverne tegne hr. Uruvú.

Lav en tegneserie over en episode fra historien.

På ibis.dk/print kan I hente en 'Tegneserie-skabelon', som eleverne kan udfylde med deres egne tegninger og talebobler.

Din egen myte

Eleverne kan digte deres egen myte ud fra et dansk fænomen. De kan vælge nogle danske dyr og eventuelt bruge den viden, de har fået ud af at tale om nordisk mytologi i første opgave.

Eleverne kan tage udgangspunkt i kendte fænomener som for eksempel: Hvorfor er himlen blå? Hvorfor spiser danskere rødgrød med fløde? Hvorfor ligner Jylland en mand med drypnæse?

På ibis.dk/naturogklima kan eleverne finde et link til Randers Regnskovens dyreleksikon, hvor I kan finde en liste over de dyr, der bor i regnskoven. Med nogle af disse dyr som hovedpersoner kan eleverne skrive deres egen regnskovsmyte.

Lezly er guarani-indianer

Hverdagen

Samtale om forskelle og ligheder i elevernes og Lezlys hverdag. Tag udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvordan ville det være ikke at have sit eget værelse?
- Hvordan ville det være ikke at have tv, computer, radio eller lys for den sags skyld?
- Hvad ville du så lave om aftenen?
- Lezly har mange pligter, hun skal ordne, før hun går i skole. Har du pligter, som du skal ordne, før du kan lege med dine venner?
- Lezly vil gerne være sygeplejerske, når hun bliver stor. Hvad vil du gerne være?
- Lezly får ikke altid frokost. Hvordan ville du have det, hvis du kun fik mad én gang om dagen? Tror du, du ville have energi til at løbe rundt og spille fodbold?

Postkort til Lezly

Tegn og skriv et postkort til Lezly. Eleverne kan tegne en episode fra deres egen hverdag. På bagsiden kan de skrive en lille hilsen til Lezly. På **ibis.dk/print** kan du printe arket 'Sætninger på guarani', som kan deles ud i klassen. Eleverne kan på postkortet skrive nogle få sætninger til Lezly på guarani. I kan sende de færdige postkort ind til Hele Verden i Skole, så vil vi samle et udvalg, som vi sender ned til Lezly i Bolivia. Send postkortene til:

Hele Verden i Skole
IBIS
Nørrebrogade 68B
2200 København N

Match billeder og ord

Eleverne kan repetere historien ved at spille vendespil i små grupper. På **ibis.dk/print** kan I printe brikkerne til 'Vendespil'.

Spillet går ud på at matche billeder og ord. Et sæt består af to kort, hvor der på det ene er skrevet en aktivitet, som skal matches med et billede fra historien. Eleverne skal i mindre grupper matche billederne med ordene.

Statistisk undersøgelse - hvordan kommer du i skole?

Lezly går til skole hver dag. I kan i klassen lave en rundspørge for at finde ud af, hvordan eleverne kommer i skole. Resultatet kan præsenteres i et søjlediagram på tavlen.

Tæl, hvor mange af eleverne der:

- cykler i skole
- går i skole
- bliver kørt i skole i bil
- kører i bus i skole
- andet

Herefter kan eleverne finde ud af, hvor lang tid det tager for dem at komme i skole. Hvilke transportmuligheder er der, og hvor meget koster det? Hvad koster det at køre i bus, bil, på cykel og at gå?

Ræven Antonio

Menneskelige egenskaber

I "Ræven og ørnen" tænker og taler dyrene som mennesker. Lad eleverne give en af deres personlige genstande menneskelige egenskaber; det kunne for eksempel være en sko eller et kæledyr. De skal forestille sig, at skoen eller kæledyret har menneskelige egenskaber og overveje, hvordan den ville tænke og handle. Hvordan taler den? Hvad kan den lide at lave? Hvad er dens livret?

Eleverne kan eventuelt skrive en kort historie med genstanden som hovedperson.

Dukketeater

På ibis.dk/print kan I printe 'Mytens dyr', som er skabeloner til de dyr, der optræder i myten. Lad eleverne farvelægge de forskellige dyr, der er med i historien, og derefter klippe skabelonerne ud.

I kan klistre pinde på bagsiden og i grupper fremføre dukketeater over mytens handling.

Mytens dyr flytter til Danmark

Lad eleverne skrive en historie, hvor ræven Antonio flytter til Danmark.

- Hvad er anderledes?
- Hvad synes han om Danmark?
- Kan han lide maden her?
- Hvordan er vejret anderledes?

På ibis.dk/naturogklima finder I et link til Randers Regnskøvs dyreleksikon. Her kan eleverne finde dyr fra regnskoven i Bolivia, som kan indgå i historien.

Opgaver til Trin 2

Her finder du opgaver til historierne til trin 2 i LæseRaketten. Opgaverne er udarbejdet, så de dækker Folkeskolens Fælles Mål 2009. På side 30-31 finder du de mål, som opgaverne opfylder.

Bunkeren

Drilleri

Tal med klassen om Peter og Viggos venskab.

- Er det nogen gange i orden at drille?
- Hvad må man drille med?
- Er der forskel på at mobbe og drille?
- Hvad er forskellene på at kalde andre øgenavne og kælenavne?
- Er det okay, at Peter bliver drillet med, at han er neger?
- Hvorfor må man ikke drille med, at Viggos mor er død?

Brug eventuelt spørgsmålene som inspiration til at lade eleverne finde to-tre interviewspørgsmål, som omhandler emnet drilleri. Lad eleverne interviewe hinanden på skift. Efter fire eller fem interviews kan eleverne fremlægge, hvad de har fundet frem til, for resten af klassen.

Børnekonventionen

I 'Bunkeren' siger Peter; "Faktisk burde der stå i menneskerettighederne, at det er ethvert menneskes ret at sove, lige til man vågner", og "Faktisk synes jeg også, det burde være en menneskeret at slippe for at gå i skole".

Er klassen enige eller uenige i disse to udsagn? Diskutér i klassen hvorfor og hvorfor ikke?

På **ibis.dk/print** kan man læse 'Børnekonventionen', som indeholder børns rettigheder. Tal med klassen om rettighederne.

I kan for eksempel tale om:

- Hvad er en menneskeret?
- Hvorfor findes der en menneskerettighedserklæring?
- Hvordan kan man sikre, at menneskerettighedserklæringen bliver overholdt?

Tal derefter om, hvilke menneskerettigheder, eleverne mener, er vigtige. Hver elev kan vælge ét punkt, som de synes er vigtigst.

Skriv en klassekonvention

Efter klassen har diskuteret børns rettigheder i ovenstående opgave, kan I nu tale om forholdene i jeres egen klasse og på skolen. Lad eleverne overveje, hvilke regler der vil være passende at have i jeres klasse, for at alle bliver hørt og føler sig godt tilpas.

Ud fra denne diskussion kan eleverne udarbejde en klassekonvention med regler, der skal overholdes i klasselokalet. Saml alle punkterne i et ark, og lad eleverne skrive under, så I har en fælles klasse-kontrakt.

Djævlens i sølvminen

Marvins fremtid

'Djævlens i Sølvminen' ender med, at Marvin fortæller, at han drømmer om at uddanne sig til turistguide.

Lad eleverne digte videre på historien ud fra to scenarier:

Scenarium 1: Marvin får sin drøm opfyldt og bliver guide. Hvad skal der til for, at det kan lade sig gøre?

Scenarium 2: Marvin bliver ikke guide. Hvad sker der så? Ender han med at blive syg som sin far? Hvilke forhindringer gør, at han ikke bliver guide?

Lad eleverne reflektere videre over deres egen situation. De kan skrive eller fortælle om deres egne drømme om fremtiden. Hvad kan forhindre dem i at nå deres drømme?

Pacha Mama

I historien fortæller Marvin om Pacha Mama (Moder Jord), der bliver jaloux, hvis kvinder træder ind i minen. Lad eleverne lave en tegneserie, som tager udgangspunkt i, at Pacha Mama bliver jaloux over El Tios handlinger. På **ibis.dk/print** finder I en 'Tegneserie - skabelon', som I kan printe til eleverne.

Koka

Koka-planten har stor betydning for det bolivianske folk. Læs om koka-planten på **ibis.dk/naturogklima**. Eleverne kan derefter svare på følgende spørgsmål:

- Hvordan ser planten ud?
- Hvor vokser den?
- Hvor meget bliver der produceret?
- Hvad bruges det til? Hvilken virkning har det?
- Hvorfor har den stor betydning for det bolivianske folk?
- Hvilke dilemmaer er der i dyrkningen af koka?

Dagbog

Lad eleverne digte en dag i Marvins liv. Skriv historien, ud fra hvordan han føler og tænker om det, han foretager sig. Eleverne kan lade sig inspirere af følgende spørgsmål:

- Hvad tænker han på, når han vågner om morgenen?
- Hvad tænker han på, når der er eksplosioner i minen?
- Hvad lærer han i skolen om aftenen?
- Hvad drømmer han om natten?

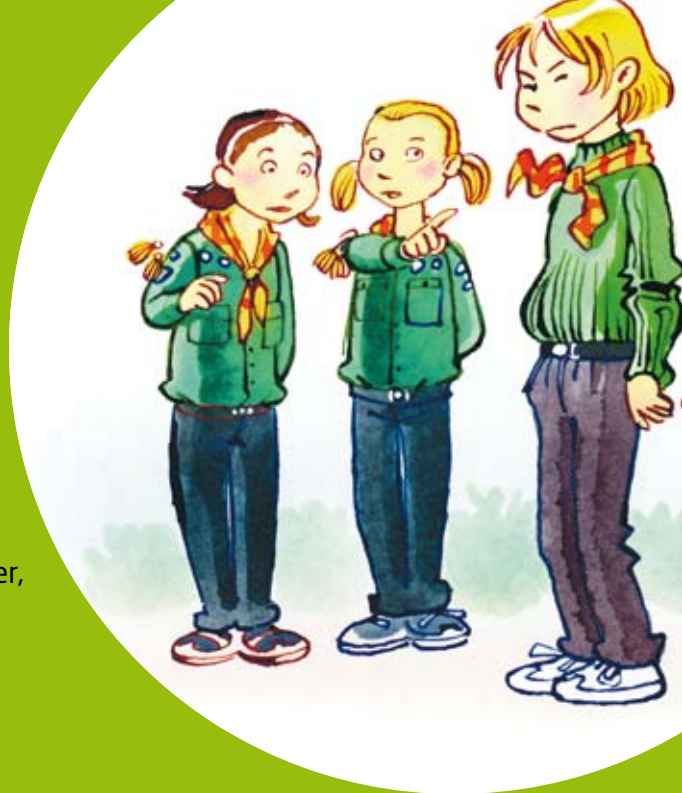

Venskabsknob

At have en hobby

Emmys mor mener, det er vigtigt at have en hobby, fordi man skal bruge sin krop. Tal med eleverne, om der er andre grunde til, at det er godt at have en hobby?

- Er det en hobby at se fjernsyn, som Emmy mener, det er?
- Hvilke hobbyer har eleverne i klassen?
- Hvad kan de godt lide ved deres hobby?
- Hvad får de ud af det?
- Hvad kan man bruge en hobby til?

Figuren Emmy

Forfatteren Mette FINDERUP karakteriserer Emmy som en pige, der er en smule nedladende, men også med selvironi og et glimt i øjet. Tal om Emmy som figur og ironien som virkemiddel. Hvordan opfatter eleverne Emmy? Hvordan virker ironien i historien? Bruger eleverne selv ironi til skabe en bestemt stemning?

Fordomme

Historien tegner et billede af, hvordan det er at være spejder. Man kan sige, at historien skildrer en række fordomme.

Snak med eleverne om, hvad det vil sige at have fordomme. Hvilke fordomme er det lige præcis, denne historie skildrer?

Spejderværdier

Tal med klassen om værdier. Hvordan er det i virkeligheden at være spejder? Spejderloven er værdigrundlaget for alt spejderarbejde. Hvilke værdier bundet spejderloven i? Måske er der nogen i klassen, der er eller har været spejder. Hvad betyder spejderloven for dem? Er du enig i værdierne i spejderloven? Hvorfor/hvorfor ikke? Passer værdierne til jeres klasseregler?

Spejderloven

Den, der er med i spejdernes fællesskab, gør sit bedste for:

- at finde sin egen tro og have respekt for andres
- at værne om naturen
- at være en god kammerat, være hensynsfuld og hjælpe andre
- at være til at stole på
- at høre andres meninger og danne sine egne
- at tage medansvar i familie og samfund

(kilde: Det Danske Spejderkorps)

En sang til kærligheden

Traditionelle dragter

Lad eleverne tale om Miguel og Nelsons traditionelle dragter, som I kan se et foto af på side 59 i LæseRaketten. Hvilke symboler er der på drengenes dragter? Hvorfor er der disse symboler?

Hvad ville der være på elevernes egen traditionelle dragt, hvis de havde en? Hvilke ting, synes eleverne, er vigtige i deres liv; en sportsgren, rollespil, en skuespiller eller en musiker? Hvilke symboler kunne repræsentere disse ting? Fodbold kunne for eksempel repræsentere styrke og hurtighed.

Eleverne kan herefter lave deres egne dragter. Find skabelonen 'Traditionelle dragter' på ibis.dk/kulturogtro og følg vejledningen.

Naturens betydning.

Lad eleverne finde steder i teksten og på billederne, hvor naturen indgår. Tal med eleverne om, hvorfor naturen har så stor betydning for bolivianerne. Hvorfor tilbyder de den og ikke en gud, der er i himlen? Find mere information om bolivianernes forhold til naturen på ibis.dk/naturogklima.

I Bolivia synger man sange ved forskellige årstider. Det gør vi også i Danmark.

Del klassen op i grupper og lad eleverne gå på jagt efter årstidssange i en dansk sangbog. Hvordan beskrives naturen i sangene? Har naturen haft en vigtigere betydning i Danmark, end den har i dag?

I kan for eksempel tage udgangspunkt i følgende danske årstidssange:

- 'Det er i dag et vejr'
- 'Nu falmer skoven trindt om land'
- 'Sneflokke kommer vrimlende'
- 'Sensommervise'

Musikdrengene

I kan høre drengenes sang på ibis.dk/kulturogtro.

Hvad føler eleverne, når de hører musikken?

Bliver de glade, triste, friske eller trætte?

Tal om sangens handling ud fra den danske oversættelse, der står i LæseRaketten på side 58:

Hvad betyder teksten? Hvem er pigen?

Hvorfor synger de om naturen?

I kan også lave en Hele Verden i Skole-sang og sende den til verdeniskole@ibis.dk - så lægger vi den op på vores hjemmeside.

Dreamteam - ligesom Messi

Tal om teksten

Tal med eleverne om følgende udklip fra historien:

"Det værste var, når der skulle vælges hold på skolen. Det var jo nemt nok for P selv, for han var altid den første, der blev valgt. Men når de andre begyndte at skændes for at undgå at få Gustavo på holdet, så var det rigtig pinligt."

Citatet kan bruges som et afsæt for at tale om, hvad der er vigtigst - talent eller ven-skab?

I kan også tale om følgende spørgsmål:

- Hvorfor har Andreas P. dårlig samvittighed?
- Er der et hierarki blandt drengene på Dreamteam?
- Hvorfor er der nogen, der bestemmer mere end andre i en vennegruppe?
- Tal om, hvad det vil sige at hævde sig selv.

Næste kamp

Hvordan går det Andreas P., Gustavo, Jake, Marc, Jonathan, Manolo, Nick, Pablo og de andre spillere fra Dreamteam næste gang, de skal spille kamp? Lad eleverne forestille sig, at de er tilskuere på sidelinjen til kampen mellem Dreamteam og de temperamentsfulde nordspanske Torros.

Der er syv minutter tilbage af kampen. Der står 2-1 til Torros, og Dreamteam-spillerne er røde i hovedet af udmattelse. Andreas P. takler sig til bolden, han dribler uden om en af modstanderne og nærmer sig målet med lynets hast. Pludselig mærker han noget stramme om halsen, han falder til jorden! En klaphat af en Torros-spiller har fat i hans krave. Dommeren fløjter - der er straffe!

Lad eleverne skrive videre på ovenstående scene. De skal forsøge at indfange stemningen fra stadion. Eleverne kan finde inspiration i skrivemetoden 'sig det ikke - vis det!'. Her skal eleverne ikke blot fortælle, hvad der sker på banen, men derimod tegne læseren et billede.

Eksempel:

Sig det: Han skød til bolden. Der var mål.

Vis det: Han placerede venstre fod ved siden af bolden, svingede det højre ben og ramte bolden perfekt med vristen. Bolden skar sig igennem luften, og der gik et sus gennem stadion, da bolden ramte nettet i målets venstre hjørne.

En fanatisk stil

I historien Dreamteam skal Andreas P. skrive en stil om favoritholdet Real Madrid. Lad eleverne skrive en stil om noget, de har en passion for. Det kan være en fritidsinteresse, et idol eller noget andet, der fascinerer dem. Det kan eksempelvis være:

- Sangeren Lady Gaga
- Filmene Twilight
- World of Warcraft

Eleverne kan finde inspiration til opgaven ved at spørge sig selv:

Hvad vil det sige at være fan af noget?

Hvorfor er netop deres interesse noget særligt?

Hvor meget fylder det i deres hverdag?

Opgaver til Trin 3

Her finder du opgaver til historierne til trin 3 i LæseRaketten. Opgaverne er udarbejdet, så de dækker Folkeskolens Fælles Mål 2009. På side 30-31 finder du de mål, som opgaverne opfylder.

Carsten Jensens forord

Tæt på teksten

Carsten Jensens forord indeholder et hav af sproglige billeder. Lad eleverne læse teksten igennem igen og understrege, hver gang Carsten Jensen bruger metaforer, sammenligninger, besjæling eller andet. I kan herefter tale om, hvilken betydning der ligger bag de forskellige sproglige billeder. Hvad mener forfatteren for eksempel, når han siger: "Når du kan læse, får du røntgensyn"?

En verden uden ord

"Har du nogensinde forestillet dig, hvordan det er ikke at kunne læse?"

Sådan begynder Carsten Jensen sit forord. Lav først i fællesskab en samlet liste på tavlen over de aktiviteter, I foretager jer i løbet af en dag, hvor I gør brug af jeres læsefærdigheder.

Diskuter følgende spørgsmål:

- Hvordan ville jeres hverdag ændre sig, hvis I ikke kunne læse?
- Er der ting, I tager for givet, når I kan læse? For eksempel at bruge tekst-tv til at tjekke, hvad der kommer i fjernsynet om aftenen, læse Twilight og Harry Potter eller læse vejledningen til jeres splinternye Playstation.

Carsten Jensen slutter sit forord med ordene:

"Skolen tager noget af din tid. Men den giver dig en stor bid af verden til gengæld. Det er derfor, alle børn skal gå i skole. Ellers opdager vi aldrig, at vi er fælles om verden og derfor også sammen må prøve at gøre den til et bare lidt bedre sted at leve."

Bed eleverne forholde sig til uddraget. I kan tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:
Hvad mener forfatteren med, at skolen giver dig en stor bid af verden til gengæld?
Hvordan kan det, du har lært i skolen, være med til at gøre verden til et bedre sted at være?

Hvorfor er det vigtigt at gå i skole?

Dine elever har muligheden for at læse deres historie op for nogle af landets politikere! Med udgangspunkt i Carsten Jensens forord kan eleverne skrive en kort tekst enten i form af en tale, en sang, et digt eller bare som en god historie. Teksten skal forklare, hvorfor det er vigtigt, at alle børn i verden kommer i skole og lærer at læse og skrive.

Begynd historien med følgende sætning: "Jeg fik lov at gå i skole og lære..." Send det til **verdeniskole@ibis.dk** senest **den 4. maj 2011**. Vi lægger jeres tekster på **ibis.dk/verdeniskole** og udvælger nogle af forfatterne til at komme og læse historien højt i forbindelse med Aktionsugen på Christiansborg Slotsplads. Læs mere om Aktionsugen på **ibis.dk/aktionsuge**.

Iqbalowich

Personkarakteristik

Lad eleverne finde afsnit i teksten, der beskriver personerne. I kan også tage udgangspunkt i historiens illustrationer.

- Iqbal Farooq
- Iqbals far, Nasseem
- Iqbals onkel, Rafiq
- Hr. Wibrandt fra 2. sal
- Dr. Khan fra 2. sal
- Lærer Jeppe Mønsted

Den varme stol

Når eleverne har lavet en personkarakteristik af historiens figurer, kan I lave øvelsen 'Den varme stol'. Alle elever forbereder mindst to spørgsmål, som de gerne vil stille til personerne i historien. Eleverne sætter sig på skift på en stol, der er placeret midt i rummet. De får hver tildelt en person fra historien. Det er nu elevens opgave at give sig ud for at være for eksempel Iqbal Farooq og svare på klassens spørgsmål, ud fra hvordan Iqbal ville handle og svare.

Historiens sprog

Lad eleverne finde slangudtryk i teksten. Tal med eleverne om, hvad slang betyder for sproget. Tag eventuelt udgangspunkt i følgende linjer:

- *'Fuck manner, vi kom altså konge sent i seng i går, far.'*
- *Du kan umuligt være min bror, din tyrkiske lammehjerne.'*
- *'Fuck manner, mega nedtur og han går sgu da totalt amok, når han opdager, at jeg kommer for sent tredje gang i denne uge, og det er endda kun onsdag i dag.'*

Find flere eksempler i teksten. Benytter eleverne sig selv af slang i hverdagen?

Eleverne kan få til opgave at skrive en stil, hvor de benytter sig af de slangudtryk, de selv støder på til daglig.

Ordsprog

Ordsprog kan beskrives som en fast sproglig vending, der kort sammenfatter en erfaring eller en leveregel ofte udtrykt i billedlig form. Oftest udtrykker ordsproget noget, som man kan lære noget af. I teksten leger forfatteren med ordsprog, som han lader historiens figurer misforstå.

- Hvordan opfatter onkel Rafiq betydningen af ordsproget 'æblet falder ikke langt fra stammen'?
- Hvordan forstår Mohammed og Iqbal ordsproget 'en ulv i fåreklæder'?
- Hvordan skal ordsprogene i virkeligheden forstås?

På **ibis.dk/print** finder I oversigten 'Danske ordsprog'. Lad eleverne komme med forslag til betydningen af ordsprogene og tal om det i klassen. I kan efterfølgende tale om:

- Hvorfor kan ordsprog være svære at forstå?
- Hvorfor er det især svært for folk, hvis modersmål ikke er dansk, at forstå danske ordsprog?
- Hvorfor tror I, forfatteren har valgt at lade sine figurer misforstå de danske ordsprog?

Yhonny - den råbende billetsælger

Tal om teksten

I historien "Yhonny - den råbende billetsælger" møder vi Yhonny, som er nødt til at arbejde for at hjælpe sin far med at betale af på et lån fra en operation. Tal med eleverne om, hvilken rolle samfundet spiller for Yhonny's situation:

- Hvordan ville Yhonny's situation være, hvis han var født i Danmark?
- Hvordan hjælper den danske stat jer, hvis I bliver syge?
- Skal I betale penge for at gå i skole?
- Hvor meget betaler vi i skat i Danmark, og hvad går disse penge til?

Elevernes egne fritidsjob

Tal med eleverne om deres fritidsjob. Lav en oversigt over, hvor mange der har job, og hvor mange timer de arbejder om ugen. Hver elev kan lave et cirkeldiagram over ugens timer. Hvor mange timer går til skole, lektier, arbejde, venner, søvn etc.?

Lad herefter eleverne overveje, om inddelingen burde være vægtet anderledes? Hvordan adskiller denne inddeling sig fra Yhonnys hverdag?

Holdningskort

Klassen deles op i grupper. Hver gruppe får en række holdningskort tildelt. Kortene kan printes på **ibis.dk/print**. Kortene har følgende udsagn:

- Man kan sagtens klare sig uden at gå i skole
- Man kan godt klare sig uden at gå i skole, men man er bedre stillet, hvis man har gået i skole
- Det er okay ikke at gå i skole, hvis ens familie har brug for, at man arbejder
- Man kan ikke klare sig uden at gå i skole

I kan også selv finde på flere udsagn.

Elverne skal nu sammen finde frem til nogle gode argumenter, der bakker op om påstanden på holdningskortene. Én i gruppen udnævnes som *moderator*, som har til opgave at læse spørgsmålene op og sørge for, at alle får taletid. En anden udnævnes til gruppens sekretær og har til opgave at notere gruppens vigtigste pointer. Pointerne fremlægges for resten af klassen.

Rejsedagbog

På **ibis.dk/Laeseraketten** kan eleverne finde information om Bolivia, som kan give inspiration til at skrive en rejsedagbog. På hjemmesiden finder I også "En rejsedagbog fra Bolivia", som er skrevet af en dansk pige, der har rejst rundt i Bolivia.

To muligheder:

- Rejsedagbog fra Bolivia
Lad eleverne forestille sig, at de selv er på rejse i Bolivia. Hvad oplever de, hvordan ser der ud? Måske besøger de Yhonny i La Paz?
- Rejsedagbog fra Danmark
Lad eleverne forestille sig, at Yhonny kommer på besøg i Danmark. Hvad oplever han? Hvad synes han om landet? Hvordan er det anderledes fra hans hverdag i Bolivia?

Stram op

Tænk på de fattige børn...

Lad eleverne læse historien igennem og notere de ting, som Valdemar er utilfreds med. Herefter kan følgende spørgsmål være oplæg til diskussion i klassen:

- Er det rimelige krav?
- Er det okay, at børn stiller krav til deres forældre? Hvilke krav kan det for eksempel være?
- Historien slutter med, at Valdemars mor siger, at hun er stolt af ham. Herefter siger hun "Bolivia". Hvorfor tror I, hun siger det?
- Hvorfor hedder historien "Stram op"?
- Hvad synes forfatteren om Valdemar og hans lange enetale?

Fordeling af verdens ressourcer

Hæld en lille del af en pose slik eller popcorn i en skål og resten af posten i en anden skål. To til tre elever må dele indholdet af den store skål, mens resten af klassen skal deles om indholdet i den lille skål. Afvent elevernes reaktion. Når de begynder at tale om, at det er uretfærdigt, er der åbnet for en diskussion om ressourcefordeling.

I kan for eksempel tale om:

- Er det retfærdigt, at ressourcerne ikke er ligeligt fordelt i verden?
- Hvem kan gøre noget for en mere retfærdig ressourcefordeling?
- Bør man give noget til dem, der har mindre end en selv?
- Gav eleverne med meget slik noget til dem, der ikke havde så meget?

Bolivia News

Lav en avis eller en særudgave af TV Avisen eller DR Udland, hvor temaet for udsendelsen er Bolivia. Udsendelsen kan enten fremføres i klassen eller optages på video eller mobiltelefon og vises for klassen.

I kan finde informationer om Bolivia på **ibis.dk/Laeseraketten**. Under temaet Mega Media finder I opgaver og arbejdsmetoder, der kombinerer det journalistiske håndværk med viden om Bolivia.

Skattekisten

Åbn op for skattekisten og gå på opdagelse i et virvar af sjove lege og kreative indslag til undervisningen. Alle opgaver er udvalgt på tværs af trin og fag og er velegnede i tværfaglige forløb. Opgaverne henvender sig ikke direkte til LæseRakettens historier, men er alle relevante i arbejdet med Bolivia.

Alle opgaver findes i printvenlige versioner på ibis.dk/verdeniskole.

Mad på boliviansk

En måde at lære en ny kultur at kende på er gennem smagsløgene. I Bolivia sætter krydderier som chili, koriander og mynte deres særpræg på menuen. På ibis.dk/kulturogtro finder I en række spændende opskrifter på bolivianske retter. Den danske kok Claus Meyer har med hjælp fra danske skoleelever i Meyers Madhus afprøvet det bolivianske køkken. På ibis.dk/verdeniskole kan I se billeder og finde opskrifter fra elevernes dag i Meyers Madhus.

På jeres skole kan I for eksempel holde boliviansk aften, hvor I kan afprøve jeres kogekunst og invitere venner og familie. På ibis.dk/kulturogtro finder I også boliviansk musik, som kan sætte stemningen for aftenen.

Bolivianske salteñas

Salteñas er en obligatorisk del af det bolivianske køkken. Man spiser salteñas som morgenmad, mellemmåltid eller som en snack. Salteñas består af en dej, som man bager med fyld indeni. De mest almindelige variationer af salteñas er med kyllinge- eller oksekødsfyld. Hent opskriften på ibis.dk/kulturogtro.

Kend din grøntsag

Vidste du, at kartofflen oprindeligt stammer fra Bolivia? Kartofflen er også en meget vigtig bestanddel af det bolivianske køkken. På det indianske sprog quechua findes der faktisk mere end 200 betegnelser for ordet kartoffel.

Hvilke grønsager fra Bolivia kender eleverne i forvejen? På ibis.dk/kulturogtro kan I finde billeder fra et grønsagsmarked i Bolivia samt en liste over, hvad der ses på billedet. På klassen kan eleverne navngive de grønsager, de kender, og lære navnene på nye.

Dansk - Spansk - Quechua

Hej!
¡Hola!
Imaynalla

Hvad hedder du?
¿Cómo te llamas?
Ima sutiyki`?

Jeg hedder ...
Me llamo ...
Sutiy...

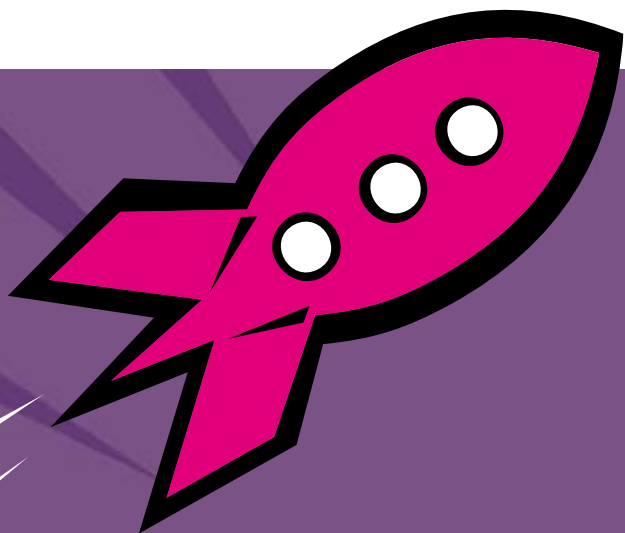
Hvordan går det?
¿Cómo estás?
Imaynalla kasanki

Jeg har det godt.
Estoy bien.
Waleqlla.

Hvor gammel er du?
¿Cuándo años tienes?
Mashqha watasniyuq
kanki?

Jeg er ... år
Tengo ... años.
..... watasniyuq

Farvell!
¡Adiós!
Tinkunaqama

**AGENT
FOOTPRINT**

Sæt ekstra fokus på de vigtige spørgsmål om klima, miljø og udvikling.

Agent Footprint er et nyt og spændende webmateriale til mellemtrinnet.

Et materiale, der giver eleverne mulighed for at være deres egen agent for forandring og opnå viden og indsigt i store globale temaer.

Læs mere på:
www.ibis.dk/verdeniskole

Hvordan bowlerhatten kom til Bolivia

Går du en tur hen ad de bakkede gader i Bolivias hovedstad, La Paz, ser du næppe en kvinde uden bowlerhat. Det siges, at en knap så kløgtig britisk producent engang i 1920'erne netop havde fået produceret et rekordstort antal bowlerhatte til det bedre borgerskab i England, da bowlerhatten med ét gik af mode i Europa. I et forsøg på at dække det værste underskud sendte han et kæmpe skib med hatte til Sydamerika i håb om at få afsat hattene her. I Bolivia rystede mændene rystede på hovedet af hattene, men de indianske kvinder i højlandet tog dem til sig og satte dem på hovedet. Og der har de faktisk siddet lige siden! I Bolivia kalder de bowlerhatten *bombin*.

Lær meget mere om den bolivianske kultur på vores hjemmeside ibis.dk/kulturogtro

Minearbejder for en dag

I Bolivia spiller mineindustrien en meget stor rolle. Hver dag begiver tusindvis af bolivi-anere sig ind i minernes indre for at udvinde mineraler. I historien 'Djævelen i Sølvminen' bærer minedrengen Marvin 30 kilo sten ud af minen per gang. På en hel dag bærer han op mod 300 kilo på sin ryg.

Tag klassen med i skolens idrætshal og byg i fællesskab en mine af hallens rekvisitter. I kan for eksempel sætte bomme i forlængelse af hinanden, så de danner en lang tunnel. En stor madras kan bruges som minens loft. Børnene kan nu prøve at bære mindst 10 kilo ud gennem tunnelen. Tøm evt. en rygsæk og fyld den med ordbøger eller lignende. Har man ikke mulighed for at gå i idrætshallen, kan klasseværelset også nemt laves om til en mine ved at sætte bordene i forlængelse af hinanden og kravle gennem tunnelen med den tunge rygsæk.

Lær meget mere om minedrift og Bolivias natur på vores hjemmeside ibis.dk/naturogklima

Cerro Rico - Det Rige Bjerg

Spanierne kom til Bolivia i starten af 1500-tallet og fik i løbet af to år nedlagt Inkariget. Der gik ikke længe, før spanierne fik fært af sølvminerne i Potosí. Her startede det spanske mineeventyr. Potosí blev med sine 140.000 indbyggere den største og rigeste by på den vestlige halvkugle. Sølvet fra Cerro Rico blev en grundsten i den spanske økonomi i to århundrede. Millioner af oprindelige folk og importerede slaver fra Afrika blev tvunget til at arbejde i minerne. Bolivianske historikere mener, at otte millioner mennesker døde i Det Rige Bjergs skakter.

I 1809 udbrød Sydamerikas første uafhængighedskrige mod den spanske krone. I 1825 udråbtes republikken Bolivia.

Bliv klogere på Bolivias historie og den spanske kolonisering på vores hjemmeside ibis.dk/laeseraketten

Bliv klog på regnskoven

Vidste du, at over halvdelen af verdens dyrearter lever i regnskoven, selvom regnskoven kun dækker ca. syv procent af jorden?

Verdens største regnskov ligger i Sydamerika. Den hedder Amazonas og strækker sig gennem ni forskellige lande – Brasilien, Guyana, Venezuela, Colombia, Suriname, Fransk Guyana, Ecuador, Peru og Bolivia. Amazonas er lige så stor som hele Vesteuropa. Regnskoven er et af verdens ældste økosystemer og har eksisteret i 60-70 millioner år. Regnskoven er et økosystem i balance, fordi den forbruger stort set lige så meget ilt, som den producerer. Vi bliver altså ikke kvalt, hvis regnskoven forsvinder, men det vil dog påvirke klimaet både lokalt og globalt.

Lær meget mere om regnskoven på vores hjemmeside ibis.dk/naturogklima

Nyheder fra Bolivia

Omdan klassen til en nyhedsstation fra Bolivia med nyheder, vejret, sport, kultur og finans. Eleverne kan tildeles hvert deres ansvarsområde, som de skal researche på og senere fremlægge for klassen, når nyhedsudsendelsen går i luften.

Find inspiration og journalistiske værktøjer på ibis.dk/megamedia

Tæl på spansk og quechua

1	uno	ua
2	dos	iskay
3	tres	kinsa
4	cuadro	tawwa
5	cinco	phisqa
6	seis	suqta
7	siete	qanchis
8	ocho	pusaq
9	nueve	isq'on
10	diez	chunka

Tværfaglige temaforløb

Som noget nyt kan du på ibis.dk/verdeniskole finde opgaveforslag og baggrundsartikler til tværfaglige temaforløb. Vi har samlet opgaver og artikler i fem temaer, der alle er særlig relevante i forhold til arbejdet med Bolivia. Her kan du hente inspiration til klassens næste temauge og give eleverne mulighed for at fordybe sig i et specifikt hjørne af Bolivia. Du kan naturligvis også håndplukke opgaver og tekster til en enkelt lektion.

Kultur og tro

ibis.dk/kulturogtr

Der tales 37 forskellige sprog i Bolivia, og med hvert sprog følger en fantastisk kulturarv.

Landet er farverigt både i tungemål, tøj og traditioner. Pacha Mama eller Moder Jord har en central plads i mange bolivianeres bevidsthed, og det ses og mærkes overalt. Bolivianerne skriver sange til Pacha Mama og ofrer gerne det første glas vin af en flaske til jorden for at vise deres respekt. Landets oprindelige folk betragter naturen som et levende væsen. Er du god ved hende, og husker du at give hende gaver og synge for hende, så behandler hun også dig, din jord, dit helbred og din familie godt.

Sekretæren kommer med serpentiner, slik, balloner og alkohol, som hun deler ud til alle på kontoret. Det er tid til at takke Pacha Mama - Moder Jord. Og Pacha Mama elsker serpentiner, slik, balloner og alkohol. Alle medarbejdere går med dyb koncentration i gang med at hænge serpentiner over computere, telefoner, kontorstole og skriveborde. Det er vigtigt, at de ikke skilles ad, men hænger i par, for her i Bolivia hører alting sammen i par. Ingen kan lide at være alene, heller ikke serpentiner. De oprindelige kulturers tankegang om dualitet mærkes alle vegne i Bolivia og er en naturlig del af hverdagen.

Tekst: Lise Josefsen Hermann,
kommunikationsmedarbejder for IBIS i Bolivia

Natur og klima

ibis.dk/naturogklima

Bolivia er et mangfoldigt land, ikke mindst når det gælder geografien. Bolivia

ligger lige syd for ækvator og rummer tre klimazoner: tropisk, subtropisk og tempereret. Landskabsbillederne ændrer sig radikalt fra koldt og goldt i højlandet til frodigt og fugtigt i lavlandet. Det betyder store klimatiske variationer og meget forskellige levevilkår for landets befolkning. Bolivia er rig på naturressourcer og biologisk diversitet. Desværre er begge ting truede fænomener på grund af udvinding og klimaforandringer. I de før så bugnende sølvminer er sølv efterhånden et sjældent fund, den globale opvarmning smelter gletsjerne i højlandet, og skovafbrænding truer sjældne dyrearter i regnskoven.

"Da jeg var barn, var Chilla-floden altid fyldt med vand. Vi har altid levet af floden lige siden vores forfædres tid," forklarer Don Genaro Condore Choque fra Lacallo San Francisco. Men for tre år siden begyndte floden at tørre ud. Gletsjerne, som i generationer har forsynet de tørre højsletter og dalene nedenfor med rent smeltevand, er begyndt at tør hurtigere som følge af den globale opvarmning. I takt med at de sneklædte tinder svinder ind, tørrer floderne ud, og tusindvis af højlandsindianere mister deres livsgrundlag.

Tekst: Toke Nyborg, kommunikationsmedarbejder for IBIS i Bolivia. IBIS fokus nr. 122 2009

Minoriteter og fordomme

**ibis.dk/
minoriteterog
fordomme**

Det er ikke kun Bolivias fortid som koloni, der er præget af undertrykkelse. I 2011 lever mange bolivianere stadig som gældsslaver under kummerlige forhold. Det er for det meste landets oprindelige folk, der kæmper mod fordomme og udsættes for diskriminering på eksempelvis jobmarkedet. Også i skolen oplever mange af eleverne disse kulturelle sammenstød på egen krop. På trods af at Bolivia har været en selvstændig republik siden 1825, er spansk stadig hovedsprog i mange bolivienske skoler. Visse steder er spansk det eneste undervisningssprog, på trods af at flere elever i klassen ikke har spansk som modersmål. Det betyder en høj frafaldsprocent blandt børn af oprindelige folk og ringe muligheder for at avancere på den sociale rangstige.

Guarani-indianerne lever i traditionelt byggede lerklinede huse. På alle måder er de afhængige af storbonden, da de ikke selv ejer jord, de kan dyrke. Den eneste måde, de kan tjene til dagen og vejen på, er at passe bondens dyr, dyrke hans marker, gøre rent og lave mad i hans hus. Selv skolen styres af bonden og ligger på gårdens grund. Den spansk-talende bonde bestemmer undervisningen på skolerne og har ofte den holdning, at guarani-indianerne ikke har brug for at lære ret meget andet end at læse.

Tekst: Helle Gudmandsen,
ampagnekoordinator på Hele Verden i Skole

Mega Media

ibis.dk/megamedia

Global undervisning i mere end en forstand. Radioen, tv'et og ikke mindst internettet har

gjort verden mindre. Vi kan i løbet af få sekunder hente informationer om vejr-situationen i de fjerneste hjørner af verden. I temaet Mega Media har vi samlet en journalistisk værktøjskasse med opgaver, der alle bruger medier og journalistisk som afsæt til at arbejde med Bolivia. Ud over opgaveforslag indeholder temasiden også links og downloads til journalistisk undervisningsmateriale. På den måde bliver det let at forvandle klassen til en avisredaktion, radiostation eller nyhedsstudie.

Kampen mod fattigdom

**ibis.dk/kampen
modfattigdom**

Dette tema sætter fokus på global fattigdom: Hvilke faktorer er med til at fastholde folk i fattigdom, og hvordan kommer vi den til livs? Bolivia kæmper sammen med resten af verden for at nå FN's 2015-mål. Målene er verdens samlede plan for at tage et afgørende skridt væk fra global fattigdom. De otte mål handler om at få alle børn i skole, at sikre rent vand til alle, at udrydde dødelige børnesygdomme og løse mange andre problemer, som fattige børn og deres familier kæmper med hver dag. Allerede nu er der skabt langt større resultater, end de fleste er klar over. Der er stadig alvorlige problemer at overvinde, men hvis alle står sammen, er det muligt at skabe store fremskridt.

Temaet 'Kampen mod fattigdom' indeholder baggrundsinformation og personlige fortællinger, der kan bruges som oplæg til klassediskussioner eller temaforløb om fattigdomsproblematikker forskellige steder i verden.

Folkeskolens Fælles Mål

1. Trin 1

Dansk

- fremlægge, referere, fortælle og dramatisere
- give udtryk for fantasi, følelser, erfaringer og beskrive viden om enkle emner
- lytte med forståelse til oplæsning og fortælling og genfortælle indholdet
- forstå at tekster og andre udtryksformer kan udtrykke holdninger og værdier
- lytte aktivt til andre og følge op med spørgsmål og respons

Billedkunst

- fremstille skitser og billeder på baggrund af iagttagelser og andre sansoplevelser samt følelser og forestillinger
- tegne og male med vægt på fortælling
- beskrive billeders indhold og historie i billedsamtaler

Matematik

- opstille, behandle og afkode enkle modeller, der gengiver træk fra virkeligheden, bl.a. vha. regneudtryk, tegninger og diagrammer (modellerings-kompetence)
- indsamle, ordne og behandle data

Bevægelse og motorik

- beherske og bruge kroppen varieret og vise udholdenhed
- beherske finmotoriske bevægelser

2. Trin 2

Dansk

- give udtryk for fantasi, følelser, erfaringer og viden

- udtrykke forståelse af det læste mundtligt og skriftligt
- skrive sammenhængende fiktions- og fagtekster
- forholde sig til holdninger og værdier i litterære tekster og andre udtryksformer
- iagttage forskelle og ligheder i sprog fra forskellige kulturer

Musik

- lytte opmærksomt til musik med tydelige karakteristika
- deltage i bevægelsesaktiviteter og i fællesdans af dansk og udenlandsk oprindelse
- samtale om musikkens forskelligartede funktioner og virkninger i samfundslivet og i forhold til den enkelte

Hjemkundskab

- sammensætte og tilberede enkle retter og måltider, der er kendetegnende for forskellige situationer, historiske perioder og kulturer
- få en forståelse af mad og måltider i et socialt, kulturelt og historisk perspektiv
- reflektere over og sætte ord på sansmæssige oplevelsers samspil med følelser, individuelle erfaringer og kultur samt det æstetiske i forbindelse med fødevarer og måltider

Natur/teknik

- sammenligne og beskrive de forskelle i levevilkår, mennesker har forskellige steder på Jorden
- sammenligne geografiske forhold og globale mønstre, der er karakteristiske for udvalgte regioner og andre verdensdele

- kende udvalgte stednavne på regioner og lande i verden, herunder stednavne for verdens brændpunkter, kæmpebyer og verdenshavene

Kristendomskundskab

- give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion

Billedkunst

- fremstille skitser og billeder på baggrund af iagttagelser og andre sanseoplevelser samt følelser og forestillinger
- tegne og male med vægt på fortælling
- eksperimentere med form, farve, komposition med vægt på billedfortællinger

3. Trin 3

Dansk

- bruge talesproget forståeligt og klart i samtale, samarbejde og diskussion og fungere som ordstyrer
- udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende form
- finde og forholde sig til udtryk for værdier i andres udsagn og i tekster og andre udtryksformer
- forstå samspillet mellem sprog og kultur og betydningen af sproglig mangfoldighed

Samfundsfag

- give eksempler på politiske partier, interesseorganisationer og græsrodsbevægelser og anvende tilgængelige informationsbaser til at belyse sådanne organisationers synspunkter og interesser

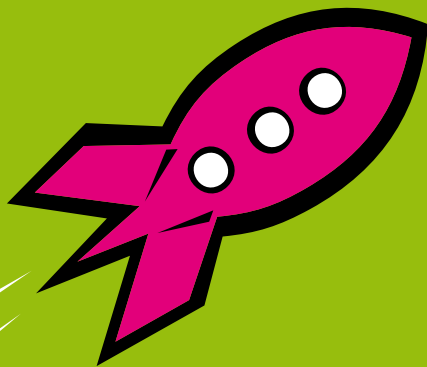
- fremskaffe empiriske oplysninger, der beskriver forskelle og ligheder i befolkningens levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger
- reflektere over, hvad egne og andres opfattelser af mennesker med anderledes levevilkår, levevis, tilhørsforhold og forestillinger betyder for gensidig accept og samspil i hverdagslivet
- indgå sagligt i en demokratisk debat om samfundsmæssige problemstillinger og løsningsmuligheder

Geografi

- kende til fordeling af rige og fattige regioner i verden
- sammenligne egne levevilkår med levevilkår i fattige lande, kende til begrebet bruttonationalprodukt (BNP) samt en typisk erhvervsudvikling i henholdsvis rige og fattige lande
- kende til egen kultur set i forhold til fremmede kulturer
- beskrive levevilkår i forskellige regioner ved hjælp af geografiske kilder og hjælpemidler som oplevelser, fortællinger, billeder, film, kort, tekster, elektroniske medier og statistikker

Matematik

- løse matematiske problemer knyttet til en kontekst, der giver mulighed for intuitiv tænkning, egne repræsentationer og erhvervet matematisk viden og kunnen (problembehandlingskompetence)
- opstille, behandle, afkode og analysere enkle modeller, der gengiver træk fra virkeligheden, bl.a. ved hjælp af regneudtryk, tegninger, diagrammer (modelleringskompetence)

DE 6 DAKAR MÅL:

- Tilbud til de yngste
- Alle børn i skole
- Uddan unge og voksne
- Halvér analfabetismen
- Piger i skole
- God kvalitet

IBIS - hvem er vi

IBIS er en dansk udviklingsorganisation, der arbejder for en retfærdig verden, hvor alle mennesker har lige adgang til uddannelse, indflydelse og ressourcer. IBIS arbejder med udvikling i Afrika og Latinamerika og sætter samtidig fokus på ulige vilkår gennem oplysning i Danmark. Formålet med IBIS' arbejde er at skabe større forståelse for de problemer, udviklingslandene står overfor, og pege på konkrete handlemuligheder. IBIS mener, at uddannelse er den bedste vej til at skabe udvikling, og vi har derfor skole- og uddannelsesprojekter både i Latinamerika og Afrika.

Hele Verden i Skole

I 2000 skrev alle verdens ledere under på Dakar Erklæringen, der lover skolegang af en god kvalitet til alle verdens børn inden 2015. For at hjælpe verdens ledere med at holde deres løfte tog IBIS i 2003 initiativ til Hele Verden i Skole-kampagnen. Dengang var der 115 millioner børn i verden, der ikke gik i skole. I dag er tallet nede på 69 millioner. Det går den rigtige vej, men der er stadig langt igen, hvis målet om Uddannelse for Alle skal nås inden 2015.

Sidste år nåede LæseRakettens historier ud til mere end 10.000 skoleklasser. Næsten 200.000 elever blev klogere på angolanske børns hverdag og levevilkår. LæseRaketten er en del af Hele Verden i Skole-kampagnen, der udgør den danske indsats i den internationale kampagne "Global Campaign for Education". Læs mere om GCE på ibis.dk/verdeniskole.

www.ibis.dk/verdeniskole

IBIS

Nørrebrogade 68 B
2200 København N
Tlf.: 3535 8788

Ibis
Uddannelse skaber udvikling

GLOBAL CAMPAIGN FOR
EDUCATION
www.campaignforeducation.org